

Мектеп жасына дейінгі балалардың тыныс алу гимнастикасы

Дұрыс тыныс алу сөйлеуді дамыту үшін өте маңызды, өйткені тыныс алу жүйесі сөйлеу жүйесінің энергетикалық негізі болып табылады. Тыныс алу дыбысты айтуға, артикуляцияға және дауыстың дамуына әсер етеді. Сөйлеу қабілеті бұзылған балаларда тыныс алуының бұзылуы жиі кездеседі. Логопедтер мұндай балалардың тынысы үстірт, үзіліссіз, тыныс алу ырғағы бұзылғанын, көптеген балалар аузымен дем алатынын айтады. Бірақ сөйлеу қабілеті бұзылған балаларға ғана емес, әлсіреген сәбилерге де дұрыс дем алуды үйрену керек.

Балада сөйлеу тыныс алуының дамуы сөйлеудің дамуымен қатар басталады. Қазірдің өзінде 3-6 ай жасында тыныс алу жүйесі дауыстық реакцияларды жүзеге асыруға дайындалуда. Мектепке дейінгі жаста балаларда сөйлеуді дамыту процесінде үйлесімді сөйлеу және сөйлеу тынысы бір уақытта қалыптасады. Сөйлеу патологиясы жоқ балаларда бес жасқа дейін бір сөйлеу дем шығару процесінде олар қарапайым лексикасы бар қарапайым үш, төрт сөз тіркестерін айтады. Қысқа жолдары бар поэтикалық мәтіндерді балалар мектепке дейінгі жастағы, әдетте, сөйлеу тынысын қолдана отырып айтады. 10 жасында сөйлеу тынысының қалыптасуы аяқталады. Сөйлеу тыныс алуын дамыту бойынша логопедиялық жұмыс тыныс алу мен дауыс аппаратының жай-күйін кешенді бағалау нәтижесінде алынған деректерді ескере отырып құрылуы тиіс.

Сөйлеу тыныс алуын дамыту бойынша жұмыстың міндеттері:

- 1) дұрыс сөйлеу үшін тыныс алу дағдыларын қалыптастыру;
- 2) бет және кеуде бұлшық еттерін нығайту;
- 3) сыртқы (мұрын) тыныс алу функциясын жақсарту;
- 4) фонациялық (дыбысталған) дем шығаруды дамыту;
- 5) терең дем шығару және ұзақ дем шығару;
- 6) мәтінді айту процесінде сөйлеу тынысын жаттықтыру;
- 7) жоғарғы тыныс алу жолдары мен жүйке жүйесі ауруларының алдын алу;
- 8) балалардың ақыл-ой қабілетін арттыру;
- 9) дыбыстың айтылуын және сөйлеудің прозодикалық компоненттерін қалыпқа келтіру;
- 10) лексикалық тақырыптар мен грамматикалық категорияларды бекіту;
- 11) сабаққа қызығушылықты ынталандыру.

Балалардағы сөйлеу тыныс алуындағы сөйлеу терапиясында парадоксалды тыныс алу жаттығуының элементтері қолданылады. Стрельниктің жаттығуы – бұл кеудені қысатын қозғалыстарда мұрнымен қысқа және өткір дем алатын әлемдегі жалғыз нәрсе. Жаттығулар дененің барлық бөліктерін (қолдар, аяқтар, бас, жамбас, іш, иық белдеуі және т.б.) белсенді түрде қамтиды және бүкіл

Ауаның қисынсыз жұмсалыуымен сөйлеудің тегістігі бұзылады. Көбінесе мұндай балалар сөздерді дұрыс айтпайды және көбінесе фразаның соңында оларды сыбырлап айтады. Кейде ұзақ фразаны аяқтау үшін олар деммен сөйлеуге мәжбүр болады, сондықтан сөйлеу бұлыңғыр болады, тұншығып қалады. Қысқартылған дем шығару сөз тіркестерін жедел қарқынмен айтуға мәжбүр етеді. Егер бала нашар сөйлесе, онда сөйлеуді дамыту бойынша жұмысты ең алдымен тыныс алуды дамытудан бастау керек. Бұл не үшін қажет? Дұрыс тыныс алу балаға асықпай тыныш, тегіс сөйлеуді үйренуге көмектеседі. Тыныс алуды дамытуға арналған кейбір жаттығулар балаға белгілі бір дыбыстарды дұрыс айтуды үйретуге көмектеседі.

Терең тыныс алуға арналған тренажёр

Түрлі – түсті қауырсындарды үрлеу

